

Rusyfikacja w szkołach Królestwa Polskiego we wspomnieniach Jana Wołyńskiego, nauczyciela języka polskiego, druga połowa XIX w.

Apuchtin przestał przyjmować Polaków na posady nauczycielskie, liczba Rosjan nauczycieli gwałtownie zaczęła się zwiększać, a rusyfikacja i ucisk młodzieży w szkołach dochodził do monstrualnych rozmiarów, zwłaszcza gdy w jednym roku (1881) przysłano temat maturalny z języka rosyjskiego i literatury oparty na powieści Gogola „Martwe dusze”. Okazało się, że w wielu gimnazjach, i to przeważnie w Warszawie, uczniowie położyli pióra, bo nie wiedzieli, co pisać [...]. Od tego czasu zaczęło się dręczenie naszej młodzieży wszelkimi arcydziełami, często wątpliwej wartości [...].

Surowo zabroniono czytania i posiadania polskich książek, a kontrola była tak ścisła, że przy odwiedzaniu stancji uczniowskich przeglądano książki każdego ucznia i przetrząsano sienniki, kufry z rzeczami, czy tam nie było schowanych książek polskich. W razie znalezienia książki polskiej zapisywano ucznia do dziennika kar, sadzano w święto na kilka godzin do kozy [...]. Gdy zaś u ucznia znaleziono książkę o treści politycznej – tutaj zaliczano zagraniczne wydania naszych wieszczów – lub antypaństwowej treści socjalistycznej, bezwarunkowo wydalano ucznia z gimnazjum [...].

Żadne tego rodzaju represje nie pomagały. Uczniowie mieli książki polskie, czytali je, tworzyli biblioteki, kółka samokształceniowe w języku polskim.

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa: WN PWN, 1998, s. 390–391.

Praca z tekstem

1. Korzystając z innych źródeł wiedzy, zbierz informacje o Janie Wołyńskim i przygotuj krótką notatkę na temat tej postaci.
2. Omów politykę szkolną władz carskich w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX wieku.
3. Kim był Aleksander Apuchtin? Odszukaj informacje w innych źródłach wiedzy i opracuj krótką notatkę o tej postaci.
4. Wyjaśnij, dlaczego największy nacisk na rusyfikację kładziono w oświacie. Odwołaj się do treści tekstu oraz wiedzy pozaźródłowej.
5. Wyjaśnij, jaka była różnica między książką polską a książką polskiego wieszca.
6. Korzystając z innych źródeł wiedzy, zbierz informacje o Mikołaju Gogolu. Przygotuj zwięzłą notatkę na jego temat.
7. Opisz, jakie formy oporu wobec polityki władz stosowali polscy uczniowie.
8. Na podstawie wiedzy pozaźródłowej odpowiedz, czy polityka władz rosyjskich przyniosła oczekiwany skutek.
9. Wyjaśnij, jakie rodzaje kar groziły polskim uczniom za posiadanie niedozwolonej literatury.
10. Korzystając z wiedzy pozaźródłowej, określ przyczynę nasilenia rusyfikacji w roku 1881.